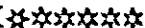

Nro. 16.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Februarius 24-dik napján 1813-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
B é s.

Mi Leopold városi lakosok, a' közelebb múlt
Péntektől fogva szüntelen való nyughatatlanság-
ban vagyunk. Azon napon dél után 4 és 5 óra
közt ezen külső és a' belső város közt folyó Du-
na ágában vőlt vastag jég megindúlván, igen
sok ember gyűlt a' Duna két partjára, és a' bel-
ső város Dunára néző bástyáira, a' kik mind-
nyájan hámulással és félelemmel nézték a' híd
lábaiba ütközött nagy jég táblákat. Eza' Duna
két óra alatt a' légtől meg tisztúlván, mindyá-
jan úgy gondolkoztunk, hogy az idén az árvíztől
meg menekedünk. Azonban a' következett nap-
nak reggelén, hatodfél óraker, a' nagy Dunából

30
sok jég tödülván ebbe a' kis Dunába, ismét meg
rettentünk, de ezen félelmünk sem tartott soká
ig, mivel a' két város közt lévő híd felett a' jég
darabok meg akadván, alattok szabadon folyt
a' víz, és csak a' Duna partjánál lévő házaknak
szerzett egy kevés alkalmatlanságot.

De tegnap délbe 12 óra után a' nagy Duná
ban vólt jég ebbe bé tolódván ennek vizét an
nyira fel emelte, hogy minden úttzákat vízzel
borított bé, és egyik házból a' másikba, 's egyik
útból a' másikba ladik vagy isónak nélkül
menni nem lehetett. — Az a' Duna partján épült
ház is, mellynek második emeletjében 16 eszten
dőtől fogva lakom, így körül van véve a' víz
zel, hogy a' föld színén való szobáknak lakosi
azokból minden házi bútorjokkal együtt, a' hát
első és felső emeletjébe költözni kénytelenítettek.
Tegnap este hét és nyolcz óra közt, a' midőn
ezt írtam, ismét meg akadván a' jég darabok a'
híd alsó részéig fel duzzadt víz miatt a' hídba,
ismét nagyon kitsapott a' víz árja, 's ki tudja
mitsoda szerentséienség érhet még bennünket.
— Tegnap délbe maga Fels. Urunk is lóháton
ki jövé a' Leopold városba, kegyelmessen meg
parantsólni méltóztatott, hogy az előjárók, és
a' jó rendtartásra ügyelő Policia minden vesze
delmet elhárítani igyekezzenek. A' mostani Du
na áradásánál nagyobb 14 esztendőől fogva
nem vólt. — Képzelní lehet, melly nagy szo
rongattatások közt légyenek a' Csallóközi hely
ségek, melly szigetnek egyik oldalát a' Duna,
a' másik oldalát pedig a' Vág vize mossa.

Kegyelmesen méltóztatott ő Cs. Kir. Felsé
ge Gyika Konstantin Emmanuel urat, a' Ró'sa

György Emmanuel és Kompaniája nevezet alatt fenn álló Magyar nagy kereskedő háznak igazgatóját, a' Cs. K. ármádához 's a' Magyar Házához mutatott szolgálatai által szerzett érdemeire nézve, Magyar nemesi méltóságra emelni, 's neki egyszersmind a' N. Krassó vármegyében helyheztetve lévő *Kossovicza* nevű jószágot conferálni.

Frantzia Birodalom.

Folytatása a' múlt. posta napon költ Magy.

Kurir 292-ik lapján félbe maradt

Senatus Consultumnak.

IV-ik Titulus.

A' Régenség Tanácsosiról.

A' históriákból tanuljuk, minémű tanácsosai vóltanak légyen a' tótorság alatt vólt Fejedelmeknek, a' kik t. i. a' kórmány folytatására és a' közönséges hatalomnak gyakorlására választattak vala ennekelőtte. Ezek a' tanácsosok a' Regensek szabad tettzések szerént meg fosztattak hivataljoktól, azért hogy magok annál szabadosabban uralkodhassanak. Nemilyen tanácsosok határozattak meg ebben a' 4-ik titulusban, hanem olyanok, a' kik bizonyos és meg határozott esetekben szükségesek, minden esetben hasznosak, és semmi esetben nem veszedelmek.

Első Szakasz. A' Tanácsosoknak organisatiójokról.

A' Királyi vérből való első Princz, a' Gászár attyának testvéri, vagy a' leg közelebről való attyafiai közzül kettő fog a' fő tisztégeket viselő hertzegekkel együtt tanácsosi lenni,

a' kiknek gyűlésekben vagy a' Császárné, vagy a' Regens léssen előülő, a' kik mellé egynehány tagokat is adhat a' Tsászár.

Második Szakasz. A' Regens Tanácsosinak tanácskozásáról:

A' Regens tanácsosi a' Tsászárnak házasságáról, had indításról, a' békesseget, szövetséget, és kereskedést tárgyazó aktáknak kéz írással való meg erősítéséről fognak tanácskozni. A' rend kívül való uradalmaknak rendelkezéseiről, a' fő hivataloknak a' Tsászár tutorsága előtt való kiosztásokról, ha már Regens van, ók fognak tanácskozni. Minden más ügyekben, mellyekben a' Regens tanácsosítól tanács kérettetik, tsak világosítást fognak adni, és az ország kormányát folytató hatalomnak semmi akadályára nem lesznek.

V-ik Titulus.

A' tutorság alatt lévő Császárnak gondviseléséről.

Az olly Királyfi, a' ki a' nemzethez tartozik, sohol sem nyughatik bátrabban mint az anyja karjain; arra való nézve a' Tsászár anyára bizatik a' fia házának fő gondviselése, az ő nevelése, és a' vele való bánás. Maga a' Tsászár is abban az értelemben van, hogy ettől a' szent régulától el távozni nem leszen szükséges, és tsak akkor kell a' még tökéllétes korra nem jutott Császár személyét, az életben lévő Tsászár halála előtt, vagy halála után az ország fő tisztviselőire bízni, ha az anyja életben nintsen.

VI-ik Titulus.

A' Regenség gyakorlására szükséges esküvésről.

Az ország Constitutiója meghatározza, hogy a' Tsászár az uralkodó székbe való ülésekor meg esküdjön: arra való nézve ez az esküvés a' Regenség gyakorlására is szükséges, még pedig olly esküvés, melly azon különös kötelelességeket magába foglalja, mellyek az ő akkori hatalmára meg kívántatnak. A' Regens anyyának, és a' Regens hertzegnek kötelelességeit nem lehet egy forma szókkal ki fejezni. Ez a' különbség a' 6-ik titulus első és második szakaszaiban világosabban meg határoztatik, mellyekben az esküvés első részéről vagon szó. Annak második része mind a' Tsászárnéra, mind a' Regensre nézve egyenlő, és azt az esküvést foglalja magában, mellyet a' Tsászár az uralkodó székbe való ülésekor tenni köteles.

VII-ik Titulus.

A' korona jószágoknak gondviseléséről.

Az eddig elő beszéllett tanáts végzésének titulusai az ország kormányozásáról, és a' tuteurság alatt lévő Tsászárnak gondviseléséről szóllanak. A' 7-ik titulus azokról a' korona jószágokról is szorgalmatoskodik, mellyeket a' Tsászár bír, és az azokból bé jövő jövedelmeknek ki adatásokról is. A' mi a' jövedelmeket illeti, szükség a' koronának jószágokat bírni, és mind a' Tsászárné, mind a' Regens házának fenn tartásáról szorgalmatoskodni. Eilenben a' magános korona jövedelmeknek bölts gondviselése a' békességnek hatalmas kintse és záloga; arra való nézve annak meg tartására böltsen kell vigyázni. Ennek a' titulusnak két szakaszaiban azokért is szorgalmatoskodtak, a' mennyiben a'

Tsászári koronához tartozó jószágokról hozott rendelkezéseket meg határozták. A' korona rendkívül való jószágai a' Status szükségére hagyattak meg, és az azoknak kasszáiban lévő pénz, a' magános korona jószágokból bé jövő pénzekkel együtt a' Tsászári kints tárba tételnek.

VIII-ik Titulus.

A' Császárnak vagy Régensnek nem lételekről.

A' mint mindjárt eleinte meg mondtam, hogy Eő Tsászári Felsége mindan történetekre ki terjesztette a' maga gondvisesését, és a' közönséges rendnek fenn tartása végett, hogy a' kormányt minden meg támadástól bátorságossá tehesse, a' 8-ik titulusnak 1-ső és 2-ik szakaszában a' ministerek hatalmának meg határozásáról gondoskodott. Végre hogy semmivel ne mellőzessen, a' 3-ik szakaszban azok az eszközök is elő adattatnak, a' mellyek által a' titkos tanásban elő forduló nehézségeket meg lehet magyarázni, mellyek rendkívül való dolgokat szülhetnének, és a' mellyeknek külömbségét előre látni nem lehetett.

Lengyel Ország.

A' Warsaui Hertzegségnek az Orosz lovaság reá rohanásától való megmentésére és a' Haza védelmezésére a' ministériumnak tanatsosi következendő rendelkezéseket tettek:

1.) Minden 50 kéménytől egy mindennel fel fegyverkezett lovas legény állitassék ki.

2.) Ennek a' lovas legénynek készülete, egy pallosból, dárdából, pisztolyból, jó felső ruhából, posztó nadrágból, egy köpönyegből, jó sa-

rukból, két ingből, egy jó süvegből, egy parontáskából, és egy nyeregből álljon.

3.) Ennek a' lovas legénynek és lovának ki készítésére a' közönségekre illendő adó vetteszen.

4.) Azon kívül minden lovas legénytől 15 Lengyel forintot fizessen a' közönség. (Egy Lengyel forint öt Császári garasból áll).

5.) Az ily lovas legények közzé szabados és ha lehetséges lehet 18 esztendősiől 48 esztendősigig való nőtelen emberek vétetessenek fel.

6.) Minden ki állított lovas legényért 250 Lengyel garasról való quietantzia vagy nyugtató levél adattassék, a' melly pénz későbbben a' közönséges kassából fog ki fizetődni.

7.) Az ily lovas legény hasonló zsoldot veszzen a' linea truppokbanlévő katonasággal.

8.) Az ily mindjárt regementekre, eskadronokra, és kompaniákra osztatott, és a' hozzájuk adatott tisztek által fegyverben gyakoroltatott lovas legények a' további parantsolatig az osztályok fő városiban maradnak.

Hertzeg *Poniatowsky József* hadi minister, osztályos Generális, és a' Fr. Armádia 5-ik osztály seregének fő vezére, 's egyszersmind a' nemzeti fel fegyverkeztetett seregeknek kommandirozója a' Lengyel Marsalokhoz küldött circularis levelében következő módon buzdítja őket: A' midőn a' haza védelmezéséről vagyon szó, akkor semmi késedelmet nem kell a' fegyver fogásba mutatni, azt gondolóra venni; és tanátsot adni Hazánk atyaihoz és előjáróihoz illik, a' mi kötelességünk az engedelmesség. Arra való

nézve az én erőmre, eszközzeimre, és kötelességeimre vaió tekintet nélkül, egyedül azon szomorú állapotnak meg gondolása, melly édes hazánkat minden részről fenyegeti, bírt engemet arra, hogy azokat a' terhes kötelességeket, a' mellyekre engemet a' haza serkentett, örömmel által vegyem, következésképpen, hogy a' közönséges fel kelő seregnek reám bízott vezérlését örömmel elfogadjam.

Hadi, Történetek és Környülállások.

A' Lengyel országi határokról Febrnárius 10 ik napján jött tudósítások így szóllanak: Tegnap előtt marsiroztak bé 7000 Orosz könnyű lovasok Warsauba, a' következett napon közelített oda az Orosz fő armádia, melly 80 ezerből állónak lenni mondatik, és annak egy része, még azon napon bé fog Warsauba szállítatni, a' hova I. Sándor Orosz Császár Eő Felsége is váratik. A Szakszoniai armádia Kalisch felé vonta magát hátrább, kétség kívül azon okból, hogy magát az Orosz Országi Vice Királlyal össze kaptsolhassa, kinek fő hadi szállása még ma Posenben vólt.

Berlinből Február. 10 ik napján. Ugy hallatik, hogy az egész Prussziai Kir. Armádia hadi lábra fogna állittatni, és hogy a' gyalog sereget ket Generál *Gravert*, a' lovasságot pedig Generál *Blücher* fognák kommandirozni.

Midőn I. Sándor Orosz Tsászár napkeleti Prussziának *Lyck* nevű kis városába bé ment volna, az oda való 80 esztendőös öreg Superintendens Eő Császári Felsége eleibe menvén, és egy szép oratiót mondván előtte, azon esedezett,

hogyan azon városnak és hazájának tegyelmeznie meg. Meg is ígérte ez a' Fels. Fejedelem, hogy kérését tellyesíteni fogja.

E' folyó Februárius első napjától fogva, így szólnak a' Berlini közönséges újság levelek, mutatták magokat az Új Marchiában a' Kozákok; azon napon elsőben 40-en, azután 200-an mentek be *Driesenbe*; a' következő napon 150-en nyomúltak bé *Friedbergbe*; Febr. 3-ikán a' *Warthe* folyóvíz mellett fekvő *Landsbergbe* és *Soldinba* mentek. — Febr. 4-ikén *Küstrinhez* egy óránál messzeségre fekvő *Tamsel* faluhelységig nyomúltak előbbre; de mivel az ezen erősségbe fekvő Frantziák eleikbe marsiroztak, ők is hirtelen vissza vonták magokat. Febr. 5-ikén *Freienwalde* és *Brizen* mellett egynéhány Kozákok jövé az Odera mellé, az azon lévő jeget próbálgatták, ha meg bírja é őket, azután ismét vissza mentek. Csak nem minden nap sok hadi nép marsirozik Berlinből az Oderai Frankfurtba. Az ide gyülekezett szabadtságon volt Prusszus katonák Sziléziába marsiroznak.

Spanyol Ország.

Az Albuferai hertzegnek (Marsal Süchetnek) azon tudósítását, mellyet ő az Andaluziában esett hadi történetekről a' Fr. hadi dolgokra ügyelő ministernek a' múlt Januáriusban küldött, a' Fr. Monitör is közlött a' Párisi Publicummal e' most folyó Februárius 8-ik napján költ újság levelében. Az insurgenseknek három vezérjei, úgymond, *Durand*, *Villa Campa*, és *Gayan* az alattok lévő népet öszve kaptsólván; az első Dé-

cemb. 16-ik napján, 3000 emberrel a' *Daroca* kastély eleibe nyomúlt, mellyben akkor Frantzia katonaság vólt, azon idő pontban pedig Oberster *Torres* egy tartalék sereggel Saragossa ellen *Encina-Corvaba*, és a' *Carinenai* hegyek közt való szorosságba vette magát. A' Spanyoloknak 5 ágyújuk vólt, mellyekkel a' fellyebb említett kastélyt keményen lövöldözték és szorogatták,

Az ezen kastélyban vólt Fr. katona őrnagynak, Generál *Severoli*, Decemb. 17-ik napján, Saragossából Almunián által segítségére menvén, az *Encina-Corva* mellett állott ellenséget megtámadta, meg verte, közzülök sok embert levagdalt, és 200 embert tisztjeikkel együtt fogságra ejtett, és a' midőn *Gayan* insurgents vezér eleibe nyomúlt volna, őtet is hátra verte, és még azon éjjel *Mayamba* ment, a' következő nap reggelén pedig *Darocába*, mellyet hadnagy *Perrot* nagy bátorsággal védelmezett. Minekutána itten a' kastélynak védelmezésére minden intézeteket megtett, 's azt minden szükség dolgokkal megtöltötte vólna, Dec. 20-ikán *Darocából* ismét ki indúlt, a' *Carinenai* szoros hegyeknél ismét azokra az oda sereglett insurgentsekre bukkant, a' kik őtet útjában meg akadályoztatni, 's ágyúitól meg fosztani szándékoztak. De olly jó rendbe szedte magát a' fellyebb nevezett Frantzia Generális, hogy tejlyességgel el nem érhetette a' maga tzejlját ez ellenség, és a' Saragossai úton Almuniáig vissza menni kéntelenítetett, 's ott ismét meg állapodott.

Minekutánna a' Fr. seregek Carinenát elfogalták völne, Almuniához nyomúltak, és Dec. 25-ik napján a' nevezett insurgents vezéreket minden oldalról megtámadták, zavarodásba ejtették, 's meg futamtatták, a' midőn az ellenség 400 holtakat és sebbe esteket hagyott a' tsatapiaton, 100-an pedig el fogattattak közzülök.

Egy más verekedés *Barbastro* mellett vólt, a' hol insurgents vezér *Mina* 2000 emberrel minden tetőket el foglalt ugyan, de Decemb. 23 ik napján *Colbert* Oberstertől meg támadtatván, nagy veszteséggel elűzetett, az alatta valók pedig mind szélllyel futottak. — A' Valentziai tartományban Generál *Harispe* Decemb. 26 ik napján egy osztály sereget küldött *Ibi* alá, a' hol t. i. a' Murciai insurgentsek jó helyen állottak, de még is 40 meg holt, és 20 fogságra esett ember veszteséggel onnan elűzettek.

A' Gironai újság leveleknek 19 ik Januáriusi darabjában egy tudósítást iktattak bé *Vich* városának lakosi *Kataloniában*, mellyben nagyon panaszkodnak az insurgents vezéreknék erőszakos húzásokvonások ellen, mellyek olly sok panaszra szolgáltatnak alkalmatosságot, hogy végre a' Kadikszai Kormányzék kéntelen vólt annak meg vizsgálására, és el háritására oda Comnissariusokat egy esméretes jámbor és egyenes szívű Intendáns igazgatása alatt *Kataloniába* küldeni, a' ki minden egy esztendőttől fogva esett erőszakos húzásokat vonásokat fel jegyeztetett, 's úgy találta, hogy azokból 180000 fegyveres

sereget is el lehetett volna tartani. Ennek jelentésére Generál *Lacy* hadi tanácsot tartatván azt végzette, hogy azon tartománynak Intendánsa hivataljától fosztattassék meg, 's helyettek két hadi fő Commissarius neveztessek ki. De senti sem akarta azon hivatalt magára fel vállalni, a' Vichi lakosok pedig annyira fel gerjedtek *Lacy* Generálnak ezen rendelése ellen, hogy ő képtelen volt a' Kormányszéktől küldetett Intendánst előbbi hivataljába vissza helyheztetni; a' Kadikszai Kormányzék végzéséből pedig Gen. *Lacy* hivataljától meg fosztatott, 's az ő Commandója *Copons* Generálra bízott, a' ki magát már annak előtte is esméretessé tette a' hadakozás teáromán az insurgensek ügyében.

Osztályos Generál *Lamarque*, a' Kataloniá armádiának Commendánsához *Decan* Grófhoz Januar. 12-ik napján küldött tudósításában a' *Col-Sacro* erős posznál történt verekedést következendőképpen rajzolta le; Azt gondolta, úgymond, a' Generális, hogy az egész ellenesges armádiára fog találni, azomban 1800 vagy 2000 embernél többre nem talált, a' kiket elfoglalt helyekből mingyárt kiverte. Veszteségek nagy lehet, mivel csak a' hegy lapján 20 holt embert hagytak, a' kik közt két tiszt is volt. A' Frantziák közzül körül belől 70 vagy 80 ember tetett a' hadi szolgálatra alkalmatlanná, ezek is pedig csak gyengén vannak megsebesítve s. a. t.